

Εφετείο Αθηνών 4332/1976,

Πηγή: ΝοΒ 24/76 σελ. 1104

Περίληψη: Εργάτης. - έννοια ατυχήματος εκ "βιαίου συμβάντος". - εκδήλωση προϋπαρχούσης νόσου. - εξακολούθησις απασχολήσεως εργαζομένου με αποτέλεσμα την περαιτέρω επιδείνωσις της υγείας. - αντίθεσις προς χρηστά ήθη και υποχρέωσιν του εργοδότη όπως ρυθμίζει τα της εργασίας κατά τρόπον ώστε να προστατεύεται η υγεία και ζωή του εργαζομένου (ΑΚ 662). - αι αυτά συνθήκαι εργασίας, αι οποίαι ήσαν πρότερον κανονικαί, προσλαμβάνουν μετά τον κλονισμόν της υγείας του εργαζομένου τον χαρακτήρα ασυνήθων και εξαιρετικών και υπάγονται εις την έννοιαν του βιαίου συμβάντος. - ναυτικός εργαζόμενος και μετά την διαπίστωσιν ότι πάσχει εξ αναιμίας. - επιδείνωσις της υγείας του, με αποτέλεσμα μετά την απόλυσίν του λόγω της καταστάσεώς του να αποθάνη εκ λευχαιμίας. - ατύχημα.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος ο κ. Κ. ΒΑΡΔΑΚΗΣ

Εισηγητής ο κ. Π. ΔΑΜΝΙΔΗΣ, εφέτης

δικηγόροι οι κ.κ. Ι. Μιχαηλίδης, Β. Χατζάκος

Επειδή κατά την έννοιαν του άρθρ. 1 του διά του β.δ. 24 Ιουλίου/25 Αυγούστου 1920 κωδικοποιηθέντος ν. 5515/1915, του οποίου αι διατάξεις, ως ετροποποιήθησαν, διετηρήθησαν εν ισχύϊ και μετά την έναρξιν ισχύος του Αστικού Κώδικος, συμφώνως προς το άρθρ. 38 εδ. α' ΕισΝΑΚ ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος ένεκα του οποίου παρέχεται εις τον υπάλληλον ή εργάτην ή εν περιπτώσει θανάτου του εις τα υπό του άρθρου 6 αυτού οριζόμενα πρόσωπα η υπ' αυτού οριζομένη αποζημίωσις, αποτελεί η σωματική βλάβη, η οποία είχε ως συνέπειαν ανικανότητα προς εργασίαν ή τον θάνατον του εργαζομένου, εφ' όσον επήλθεν εξ απροβλέπτου και αιφνιδίου γεγονότος, συνιστώντος ως τοιούτου αιτίαν ξένην προς τον οργανισμόν του παθόντος και λαβόντος χώραν εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής. Τοιούτον δε γεγονός, επομένως βίαιον συμβάν, αποτελεί και η εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής εμφάνισις εκτάκτων και απροβλέπτων, κατά την συνήθη των πραγμάτων πορείαν, συνθηκών, δυνάμενων να επιφέρουν ασυνήθη του οργανισμού καταπόνησιν αφοῦ και εν τη περιπτώσει ταύτη, εάν πράγματι επήλθεν εν τη συγκεκριμένη περιπτώσει τοιαύτη καταπόνησις και εξ αυτής προεκλήθη το ατύχημα, το οποίον, δεν θα επήρχετο υπό την συνήθη εκ της απασχολήσεως καταπόνησιν, υπόκειται αιτία αυτού ξένη προς τον οργανισμόν του παθόντος (Α.Π. 394/1975 ΕΕΔ 34 σελ. 1047, Α.Π. 229/1975 ΕΕΔ 34, 861). Πρέπει δε να λεχθή ότι ο χαρακτηρισμός των συνθηκών εργασίας ως συνήθων ή εκτάκτων δεν γίνεται μόνον αντικειμενικώς εν σχέσει προς το είδος της εργασίας και των όρων υπό τους οποίους γενικώς παρέχεται αυτή, αλλά και υποκειμενικώς εν σχέσει προς τα προσόντα και την πνευματικήν και σωματικήν ικανότητα εκάστου μισθωτού και την εκ της συμβάσεως οφειλομένην εργασίαν. Τούτο σαφώς συνάγεται εκ του άρθρ. 652 ΑΚ καθορίζοντος τον βαθμόν επιμελείας του μισθωτού εν τη παροχή της εργασίας, ο οποίος βαθμός δέον να είναι ανάλογος των ειδικών γνώσεων ως και των ικανοτήτων και ιδιοτήτων αυτού (Καποδίστριας, εν ΕρμΑΚ, άρθρ. 652 αριθ. 43-44, Ζ. Αγαλλοπούλου, Εργατ. Δίκ. σελ. 102 Αποστολίδου, Ενοχ. Δίκ. υπό άρθρ. 652 αρ. 2, Durand-Vitu, Trait_ de droit du travail, II § 317). Εξ άλλου η επιδείνωσις προϋπαρχούσης παθήσεως ή νοσηράς εν γένει καταστάσεως του εργαζομένου δεν συνιστά ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, όταν η επιδείνωσις αυτή είναι συνέπεια της εκτελέσεως της διά της συμβάσεως αναληφθείσης εργασίας υπό κανονικάς συνθήκας προσιδιαζούσας εις την φύσιν αυτής, άνευ της μεσολαβήσεως ετέρου τινός εξωτερικού, ξένου δηλ. προς τον οργανισμόν του παθόντος γεγονότος. Αντιθέτως όμως υφίστανται οι όροι του βιαίου συμβάντος όταν μετά την εκδήλωσιν της προϋπαρχούσης νόσου εξακολούθησαν η αυτή ως και πρότερον υπό κανονικάς συνθήκας απασχολήσις του εργαζομένου με αποτέλεσμα την περαιτέρω επιδείνωσιν της καταστάσεως της ήδη κλονισθείσης υγείας του, εφ' όσον η τοιαύτη εξακολούθησις εν όψει της εξασθενήσεως των δυνάμεών του, του είδους της παρασχετέας εργασίας και των συμπαραομαρτουσών περιστάσεων, δεν επιτρέπετο να αξιωθή από αυτόν, ως μη σύμφωνος προς την καλήν πίστην και τα συναλλακτικά ήθη (άρθρ. 288 ΑΚ πρβλ. και άρθρ. 652 ΑΚ ως και τας αμέσως ανωτ. παραπομπάς) και την υποχρέωσιν του εργοδότη όπως ρυθμίζει τα της εργασίας κατά τρόπον ώστε να προστατεύεται η υγεία και η ζωή του εργαζομένου (ΑΚ 662), διότι αι αυτά συνθήκαι εκτελέσεως της εργασίας, αι οποίαι ήσαν πρότερον κανονικαί, προσλαμβάνουσι, μετά τον εκδηλωθέντα κλονισμόν της υγιεινής καταστάσεως του εργαζομένου, τον χαρακτήρα των ασυνήθων και εξαιρετικών (Χρ. Αγαλλοπούλου, Εργ. δίκ. σελ. 224, Δ. Καλομοίρη, Βασικαί έννοιαι Εργ. δίκ. § 419-422 Καποδίστριας, εν ΕρμΑΚ Εισαγ. άρθρ. 660-667 Α,Π. 666/1974 ΕΕΔ 34, 156).

Επειδή... αποδείχθη ότι, ο Σ.Κ.** νόμιμος σύζυγος της εναγούσης ήδη δε εκκαλούσης, την 30.7.1969 προσελήφθη υπό της εναγομένης διά συμβάσεως ναυτικής εργασίας, την δε 1.8.1969 εναυτολογήθη ως μάγειρος του υπό Κυπριακήν σημαίαν φορτηγού πλοίου αυτής, χωρητικότητας 12.000 κόρων D.W., υπό το όνομα "Κατερίνα" αντί του εν τη αγωγή μισθού, και ειργάσθη εις αυτό από της ναυτολογήσεώς του συνεχώς μέχρι της 21.1.1971, ότε απελύθη λόγω του κατωτέρω περιγραφόμενου εργατικού ατυχήματος, το οποίον, κατά τα επόμενα είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατον. Την 20ήν Ιουνίου 1970 ενώ το ως άνω πλοίον έπλεε προς Κούβαν, ούτος ησθένησε καταληφθείς υπό σκοτοδίνης και μεγάλης εξαντλήσεως. Εις Κούβαν εισήχθη αμέσως εις Νοσοκομείον, όπου ενοσηλεύετο επί μίαν εβδομάδα, διαπιστωθέντος ότι πάσχει εξ αναιμίας. Μετά την εκ του Νοσοκομείου έξοδόν του, ο ανωτέρω εξηκολούθησε εκτελών τα καθήκοντά του ως μαγείρου του πλοίου, υπό συνθήκας λίαν δυσμενείς και ανωμάλους (εκτάκτους και ασυνήθεις), δεδομένου ότι κατείχετο υπό σκοτοδίνης και γενικής εξαντλήσεως και επί πλέον, λόγω απολύσεως του βοηθού μαγείρου εις Κούβαν, θέσις η οποία προεβλέπετο εις την δύναμιν του πληρώματος, ηναγκάζετο ο εν λόγω ασθενής-ναυτικός να εκτελή και την εργασίαν του βοηθού μαγείρου (ίδε άρθρα 106-108) του Κανονισμού εργασίας των Ελληνικών πλοίων χωρητικότητος άνω των 800 κόρων, ΦΕΚ 275 Α' έτους 1970 περί του προσωπικού της υπηρεσίας μαγειρείου και των καθηκόντων μαγείρου και βοηθού μαγείρου). Διά τούτο ο ανωτέρω ήτο υποχρεωμένος καθ' εκάστην να εργάζεται υπερανθρώπως από της 4ης πρωινής μέχρι της 9ης βραδυνης, προς παρασκευήν, διά των ιδίων του χειρών, του φαγητού και του άρτου, όλων των μελών του πληρώματος. Ότε το πλοίον κατέπλευσεν εις Βαλέντσια λόγω χειροτερεύσεως της υγείας του επεσκέφθη ιατρόν, ο οποίος εγνωμάτευσεν ότι η κατάστασις του ασθενούς ήτο πολύ σοβαρά, και συνέστησεν άμεσον απόλυσιν και εισαγωγήν αυτού εις Κλινικήν. Πλην όμως, λόγω μη αφίξεως του αντικαταστάτου του, εξηκολούθησεν ο ανωτέρω να εργάζεται υπό τους αυτούς δυσμενείς όρους και μάλιστα υπό συνθήκας ακόμη χειροτέρας δεδομένου ότι βαθμιαίως η κατάστασις της υγείας του επεδεινούτο. Την 4ην Ιανουαρίου 1971 το πλοίον κατέπλευσεν εις Κωστάντζαν-Ρουμανίας, όπου παρέμεινε τούτο επ' αγκύρα επί 20ήμερον περίπου και κατά το χρονικόν δε τούτο διάστημα, ο ανωτέρω εξηκολούθησε να προσφέρει τας υπηρεσίας του υπό τας αυτάς ως άνω εκτάκτους και ασυνήθεις συνθήκας, αι οποίαι είχαν ως αποτέλεσμα να κλονίσουν ανεπανορθώτως την υγείαν του, δοθέντος ότι, αφού, ως προελέχθη, την 21.1.71 απελύθη λόγω της βαρυτάτης καταστάσεώς του, εισήχθη παλινοστηθείς εις τον "Ευαγγελισμόν", και την 23ην Απριλίου 1971 απέθανεν εξ οξείας λευχαιμίας, επιπλακείσης υπό πνευμονίας. Αι ανωτέρω συνθήκαι εργασίας, ήσαν έκτακτοι και ασυνήθεις και αποτελούν βίαιον συμβάν, εν τη εννοία του νόμου, το οποίο ήτο η αιτία της νόσου, οπωσδήποτε δε της επιδεινώσεως αυτής με τελικόν αποτέλεσμα τον θάνατον. Αλλά και υπό την αντίθετον τυχόν εκδοχήν, ότι αι ανωτέρω συνθήκαι εργασίας δεν ήσαν έκτακτοι και ασυνήθεις, εκ του λόγου ότι α) ο πλοίαρχος παρέβη την υποχρέωσιν αυτού, μετά την εκδήλωσιν το πρώτον της νόσου (Ιούνιος 1970) να αναστείλει πάραυτα την εργασίαν του παθόντος και μεριμνήση διά την άμεσον εισαγωγήν του εις νοσηλευτήριον και β) η τοιαύτη (έστω υπό κανονικάς συνθήκας) επί μήνας εξακολούθησις της εργασίας εν όψει της εξασθενήσεως των δυνάμεών του, του είδους της παρασχετέας εργασίας και των συμπαρομαρτωσών περιστάσεων, δεν επετρέπετο να αξιωθή από αυτόν ως μη σύμφωνος προς την καλήν πίστιν και τα χρηστά συναλλακτικά ήθη και την υποχρέωσιν του πλοιαρχου όπως ρυθμίζει τα της εργασίας κατά τρόπον ώστε να προστατεύεται η υγεία και η ζωή του ναυτικού, αι αυται εν λόγω συνθήκαι εκτελέσεως της εργασίας, αι οποίαι ήσαν πρότερον κανονικαι, προσέλαβον μετά τον εκδηλωθέντα κλονισμόν της υγείας του καταστάσεως του εν λόγω εργαζομένου, υπό το βλέμμα μάλιστα του πλοιαρχου, τον χαρακτήρα των ασυνήθων και εξαιρετικών. Έσφαλεν επομένως κατά την εκτίμησιν των αποδείξεων η προσβαλλομένη απόφασις, κατά τον βάσιμον περί τούτου λόγον εφέσεως, απορρίψασα την αγωγήν ως αβάσιμον με την αιτιολογίαν ότι η νόσος (οξεία λευχαιμία) εκ της οποίας επήλθεν ο θάνατος του παθόντος "είναι αγνώστου αιτιολογίας πιθανολογουμένης της υπαιτιότητος αγνώστων εις την επιστήμην ιών, ούσης πάντως αναποτρέπτως θανατηφόρου και υπό τας ευμενεστέρας συνθήκας απουσίας εξωτερικής καταπονήσεως του οργανισμού και θεραπείας διά φαρμάκων, διά των οποίων δύναται να παραταθή η επιβίωσις του ασθενούς επί 12 έως 18 μήνας από της προσβολής ή της διαγνώσεως. Συνεπώς (συνεχίζει η εκκαλουμένη) ο θάνατος της συζύγου της εναγούσης ναυτικού επήλθεν ουχι εκ των άνω συνθηκών της εργασίας, αλλ' αιτίων εγκειμένων εις τον οργανισμόν τούτου, ώστε δεν συντρέχει εν προκειμένω περίπτωσης εργατικού ατυχήματος". Ενώ ως προανεπτύχθη τα ως ανωτέρω αποδειχθέντα γεγονότα συνιστούν εργατικόν ατύχημα εκ βιαιού συμβάντος εν τη εκτελέσει της εργασίας, ανεξαρτήτως δε της τυχόν προδιαθέσεως του οργανισμού του παθόντος δηλ. του αν το πρώτον παρήχθη η νόσος αύτη, ή υφίστατο εν λανθανούση καταστάσει, αφού η εκδήλωσις ταύτης εγένετο μετά το βίαιον συμβάν (Α.Π. 83/1969 ΕΕΔ 28, 522), το οποίον και επί τη εκδοχή ότι δεν υπήρξεν η γενεσιουργός αιτία της νόσου οπωσδήποτε υπήρξε η προκαλέσασα την επιδείνωσιν, της νόσου αιτία η οποία επέφερε τον θάνατον. Συνεπώς είναι καταδήλως αντίθετον προς τας ανωτέρω αποδείξεις, αλλά και την λογικήν, την κοινήν πείραν και τα δεδομένα της Επιστήμης και δεν είναι αληθές, το γενόμενον δεκτόν υπό της εκκαλουμένης, ότι θα επήρχειτο η τοσούτον βαρείας μορφής, νόσος και ο εκ ταύτης θάνατος οπωσδήποτε, δηλ. και χωρίς την εξακολούθησιν της εργασίας, μάλιστα υπό τας ανωτέρω συνθήκας παρεχομένης.